

PAGINA 4

Barend Weegink: 'We hebben goed product'

PAGINA 6

Wandelroute herinnert aan de Reformatie

PAGINA 8

Sociale kruidenier zoekt helpers

VERDER: Nieuwe cursus: theologie voor geïnteresseerden ■ In memoriam Jacolien Lambregtse ■ Naar de kapper in de kerk ■ Joke Hermsen over melancholie

Gastvrouwen en Gast aan Tafel:

'We kunnen niet meer zonder elkaar'

REPORTAGE Het project Gast aan tafel wil Nederlanders en vluchtelingen bekender én beminder met elkaar maken. Opzet: een Nederlander en nieuwkomer dineren een half jaar elke maand beurtelings bij elkaar. Michiel Hardon, projectvoorzitter in Den Haag en lid van de Kloosterkerk, nodigde KDH uit aan tafel bij Julia, Dagmar en Shahira.

Julia en Dagmar hadden al eens meegedaan aan een dinerproject. Tafelen met (eenzame) ouderen was gezellig, maar toen Julia's zus een mail doorstuurde over Gast aan Tafel ontstond de behoefte om iets positiefs te doen tegenover de negatieve beeldvorming over de 'vluchtelingenstromen'. 'We werden gekoppeld aan een vrouw uit Syrië', vertelt Julia. 'Oh oh, dacht ik. Wij zijn lesbisch, zij wellicht moslim. Is dat geen probleem?' Inmiddels kunnen ze moeilijk meer zonder elkaar. 'Als ik al vooroordelen had, namelijk dat sommige bruggen niet geslagen kunnen worden, dan zijn die nu van tafel geveegd.' Dat Julia en Dagmar getrouwd zijn én twee kinderen hebben, wekte bij Shahira geen verbazing maar

Gezellig aan tafel met Julia, Saar, Roos, Dagmar en Shahira (van links naar rechts).

bewondering op. 'In Syrië is openlijke homoseksualiteit uit den boze. Ik zie het als een toonbeeld van persoonlijke vrijheid in de maatschappij.'

Gebakken aardappeltjes, een Syrische ovenschotel, salade: Shahira loopt met haar zelf bereide geuren en kleuren de keuken uit alsof die van haar is. Hoezo een gast gekluisterd aan tafel? 'Beti betak, jij bent mijn ochti hè', zegt Julia wanneer ze over haar vertelt. Woorden

'Elke dag spreid ik mijn vleugels'

als deze hebben Shahira een thuisgevoel in Nederland gegeven. Oftewel: 'Ons huis is haar huis en jij bent mijn zus.'

Zonnestralen

Shahira vertelt: 'Ik ben opgevoed in een streng religieuze gemeenschap. Het betekende nogal wat voor mij om, als vrouw, de goed bewaakte sociale en religieuze grenzen over te stappen en

Lees verder op pagina 2

Vredesfeest in het Stadsklooster

Welijks gedanst op z'n Chinees, gezongen met een moslim of gelachen met een jood? Het Vredesfeest, waarmee de Vredesweek wordt afgesloten, leidt ieder jaar tot onverwacht mooie en speelse ontmoetingen tussen Hagenaars met uiteenlopende achtergronden en leeftijden. Zang, dans, gesprekken en hapjes zorgen voor feestelijke verbodering. Welkom namens de organisaties: het Stadsklooster, Haags Vredesinitiatief, Multicultureel Ontmoetingscentrum Schilderswijk, Mara, Vredesbeweging PAX.

ZONDAG 24 SEPTEMBER, 13-16 UUR. STADSKLOOSTER, WESTEINDE 101.

Graag beter eten, maar hoe dan?

Allerlei kleinere en grotere voedselschandalen komen niet uit de lucht vallen. Maar een simpele oplossing is er niet. Volgens politoloog en voedselwetenschapper Herman Lelieveldt is het praktisch ondoenlijk daadwerkelijk iets aan het voedselsysteem te veranderen. Hij schreef *De voedselparadox*, met concrete aanbevelingen om de voedselproductie te verduurzamen. Over zijn theorieën houdt hij een voordracht. Aansluitend gesprek met het publiek.

WOENSDAG 27 SEPTEMBER, 20 UUR, € 5. MARANATHAKERK.

Nieuwe appartementen naast Pax Christikerk

Kleinere kerk, weer met stroop op de vloer

De pastorie en bijzalen worden gesloopt, van de oude kerkzaal wordt een nieuw kerkgebouw gemaakt. De Pax Christikerk in Mariahoeve heeft weer toekomst door verkoop van de grond die vrijkomt. Daar komen appartementen op.

De Pax Christikerk in Mariahoeve is dringend aan een ingrijpende verbouwing toe. Maar waar haal je als kerk bijna een miljoen euro vandaan? De Pax Christi maakte een unieke deal: de pastorie en een deel van de kerk worden gesloopt en op die plek komt een appartementencomplex. Alleen de kerkzaal blijft over en wordt verbouwd tot een nieuwe kerk, die volgens dominee Peter Bakker 'past in deze tijd'. De Pax Christikerk is een protestantse gemeente die ervoor gekozen heeft gereformeerd te blijven. De gemeente heeft een evangelicale inslag.

Het heeft even geduurd, maar nu staan alle seinen voor de verbouwing op groen. Het kerkbestuur heeft het ontwerp goedgekeurd en de contracten met de ontwikkelaar zijn getekend. In december moet de kerk leeg worden opgeleverd. De diensten verkassen dan 350 meter verderop naar een aula/kantine van Middin, een activiteiten-centrum voor mensen met een handicap. Dominee Bakker had eerst wat bedenkingen, omdat het pand er van buiten grijs en gedateerd uitziet. 'Maar binnen oogde het licht. Een ruimte in leuke eigentijdse kleuren. Ik verwacht dat de diensten er anders worden: persoonlijker en informeler. Het wordt veel improviseren. Mooi dat we er

Interieur van de nieuwe Pax Christikerk.

welkom zijn, het is een soort burendienst.' Naar verwachting zal de gemeente er een jaar moeten bivakkeren, tot de nieuwbouw klaar is.

Digitaal orgel

De verandering past volgens Bakker bij de fase waarin zijn gemeente zich nu bevindt. 'Dit is een kans om meer kerk-met-de-wijk te worden. Hier wonen veel één-oudergezinnen in een flatje. Na de verbouwing is er veel meer ruimte om maaltij-

den, alpha-cursussen en andere activiteiten te organiseren.' In de nieuwbouw wordt de kerkzaal een stuk kleiner, maar groot genoeg voor de nu ruim honderd vaste bezoekers. Het orgel wordt verkocht, er zijn al gegadigden. De muziek weerklinkt straks uit een 'digitaal orgel', bespeeld door een organist. De diensten blijven onder begeleiding staan van een band voor liederen uit de bundel *Hemelhoog*. Het 'orgel' wordt voor het *Liedboek* gebruikt.

'Iedereen blijft zo lang plakken'

Het vernieuwende karakter van de Pax Christikerk spreekt de leden aan. Eén bezoeker reist zelfs een half uur om hier te komen, hoewel ze naast een kerk woont die ook bij de PKN (Protestantse Kerk in Nederland) hoort. Een ander vertelt dat de sfeer warm en betrokken is. 'Ze zeggen wel eens dat de kerkvloer is ingesmeerd met stroop. Iedereen blijft zo lang plakken.'

Nieuwe mensen wisten de gemeente te vinden door het Healing Centrum dat elke donderdagavond open is. Vrijwilligers nemen er de tijd om met bezoekers te praten en te bidden. 'Daar gebeuren echt wonderen', zegt een lid van zo'n bidteam. 'Laatst was er een man die vol problemen binnenkwam. Met de handen hoog en "halleluja" liep-ie naar buiten.'

Lees verder op pagina 2

advertenties

Protestantse Diaconie Den Haag
Protestantse Diaconie Den Haag zoekt **2e PENNINGMEESTER**
Voor meer informatie zie: www.diaconiedenhaag.nl

JOHAN WASSENAAR
VOETBEDDEN-OP-MAAT EN SCHOENEN

Prins Hendrikstraat 132 2518 HX Den Haag 070 343 75 19
info@johanwassenaar.nl www.johanwassenaar.nl

Reinoud Schoemaker,
LETSELSCHADE ADVOCaat
Uw letsel mijn zorg
070 - 40 43 34 6
ADVOCaat@REINBOUDSCHOEMAKER.NL
WWW.REINBOUDSCHOEMAKER.NL

Angela Merkel in de Houtrustkerk

De chemicus en domineesdochter uit het voormalige Oost-Duitsland werd van opvallend 'meisje van bondskanselier Kohl' de eerste vrouwelijke bondskanselier en het langstzittende staatshoofd van Europa. De Bondsdagverkiezingen op 24 september zullen uitwijzen of Angela Merkel de scepter blijft voeren. De Houtrustkerk houdt een thema-avond over haar. Na een maaltijd wordt de documentaire 'Frau Merkel' vertoond. Tot slot een gesprek.

WOENSDAG 20 SEPTEMBER, 18 UUR (MAALTIJD: 18:45 UUR), € 5. HOUSTRUSTKERK. OPGAVE: HOUSTRUSTKERK@GMAIL.COM / DS. KARL VAN KLAVEREN, 06 11 04 1992.

Standaardwerk over Haagse christelijke armenzorg

'Diaconie': de betere publiciteit voor de kerk

RECENSIE De Haagse stadsgeschiedenis is een mooi boek rijker. Het gaat over vijf eeuwen armenzorg in kerkelijk verband.

Hét verhaal van de Diaconie bestaat niet, schrijft oud-voorzitter Adriaan Kaland in het monumentale naslagwerk over vijf eeuwen armenzorg in Den Haag, waarin de Protestantse Diaconie een prominente rol vervult. Gelukkig maar. Het zijn vele verhalen die in dit boek van de historicus Jurjen Vis verteld worden, en allemaal hebben ze hun kwaliteit. Of het nu om de Middeleeuwen of de twintigste eeuw gaat, om prins Willem V of de eigenzinnige Haagse wethouder C.A. Blankestijn (zonder voornaam!) die de Diaconie enkele jaren bestierde – het boek is behalve een bijdrage aan de kerkgeschiedenis ook een voorbeeld van goed vertelde stadsgeschiedenis.

Juist deze mengvorm van religiegeschiedenis en 'algemene' geschiedenis is waardevol. Niet alleen omdat het begrip van het verleden daardoor beter wordt, maar ook omdat de mensen die vanuit hun geloofsovertuiging de kerk vormden en de Diaconie draaiende hielden, zo'n brede inbedding verdienen. Al te vaak worden gelovigen in de beeldvorming weggezet als rare hobbyisten, en kerken als onbegrepen instituten. In dit breed opgezette boek worden de juiste piketpaaltjes geslagen. De chris-

telijke armenzorg is altijd deel geweest van de Haagse samenleving, vooral vóór de uitvinding van de sociale verzorgingsstaat. En de mannen en vrouwen die als vrijwilliger bij de Diaconie hun empoel vonden, deden dat vanuit uitgesproken opvattingen die uitstekend verwoord en ook geobjectiveerd kunnen worden – en dat gebeurt ook.

Eigen bakkerij

Zo beschouwd is dit boek de betere publiciteit voor de kerk. De lezer krijgt een zeer leesbaar verhaal voorgeschoteld over een organisatie die vaak in stilte werkt, maar desondanks grote dingen tot stand brengt. Daarbij is niets menselijks de Diaconie vreemd: sommige hoofdstukken lezen als een roman. Een greep eruit:

Een verhaal over een organisatie die vaak in stilte werkt

neem de eindeloze debatten over de besteding van het vermogen (anno 2017 zo'n 56 miljoen euro), de altijd pikante verhouding tot de politiek (een diaken die eind achttiende eeuw van 'patriotse sympathieën' werd verdacht, moest opstappen) en de uiteen-

Het Tienersrestaurant in Moerwijk, een succesvol missionair-diaconaal project van Stek. Doel: tieners met een 'pittig leven' helpen.

zettingen over de bewonderenswaardige bouwprojecten in de negentiende eeuw (de eigen bakkerij in de Schilderswijk die nog geen zestig jaar geleden werd opgeheven en daarna de Lukaskerk werd).

Het enige minpuntje bij alle mooie verhalen is de afgekleven tegenstelling tussen Diaconie en de rest van de kerk, die weer eens wordt geserveerd. Begin jaren tachtig bracht diaconaal predikant Freek Nijssen in de Schoolstraat het Oecumenisch Aandachtscentrum tot stand. Zijn opdracht was 'niet ziertjes winnen, maar troost en een luisterend oor bieden'. Lieve help, is troost bieden geen basiseigenschap

van de kerk in het algemeen? En, erger nog, wat is er mis met ziertjes winnen? Wil een popartiest of De Bijenkorf soms geen ziertjes winnen?

Krachtig instituut

Het boek biedt ook openhartige inblikjes in de interne organisatie. Zo wordt duidelijk waarom rond 2000 de uitvoeringsorganisatie Stek zo moeilijk van de grond kwam. De hervormden en gereformeerden konden het niet eens worden over een opzet. Moest er een bescheiden dienstencentrum voor de zelfstandige wijkgemeenten komen (gereformeerd model) of toch liever een (hervormd) krachtig stedelijk instituut

dat werk concreet ging uitvoeren? Oude cultuurverschillen tussen de bloedgroepen bleiden op. Uiteindelijk is alles goed gekomen. Het laatste hoofdstuk besluit met de optimistische vaststelling dat de identiteit van de Diaconie nooit ter discussie heeft gestaan: de zorg voor kwetsbare mensen. 'In deze lijn zal zij ook in de eenentwintigste eeuw een belangrijke rol spelen in de Haagse samenleving.'

JAN GOOSSENSSEN

JURJEN VIS: DIACONIE. VIJF EEUWEN ARMENZORG IN DEN HAAG. UITGAVE BOOM.

advertenties

Van Der Helm
uitvaartzorg

persoonlijke begeleiding bij uitvaarten... van mens tot mens...

070 - 335 03 97 - www.vdhuz.nl

Engelen & Spoor
UITVAARTVERZORGING

Gericht naar uw persoonlijke wensen

Verzorgen en hulp bij verzekeringen en deposito's

Diverse uitvaartcentra beschikbaar, o.a. 'Sorghvliet', Groot Hertoginnelaan, 's-Gravenhage

Kantoor
Jan van Nassaustraat 110, 's-Gravenhage

Tel. (070) 350 7000
(dag en nacht)

info@engelenenspoor.nl www.engelenenspoor.nl

Firma A. H. Kerkhof & Z^o
Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:

- levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra

- Sorghvliet Groot Hertoginnelaan 1
- Waldeck Oude Haagweg 28
- Nootdorp Veenweg 14

of uitvaartcentrum naar uw keuze

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
2517 ET 's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl

070 345 16 76
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

Gast aan Tafel

Vervolg van pagina 1

opgeleid te worden tot werktuigkundig ingenieur en filosoof. Maar het belangrijkste: ik had een zelfstandig leven gewonnen. Een eigen identiteit! En wie ben ik nu? Een vluchteling.' Even kijkt Shahira triest, maar droefheid voert deze avond niet de boventoon. De vrouw straalt urenlang van blijdschap en optimisme. Het lijkt alsof ze, wanneer ze vertelt over de 'ruïne' in haar leven, telkens de zonnestrallen zoekt die zich door de brokstukken wringen.

Julia helpt haar daarbij. Ze laat een filmpje zien van hun swingende auteurs naar Shahira's vrienden in Duitsland. Het dak ging eraf: ze dansten en zongen uit volle borst, beiden in het Arabisch. 'Integratie

komt van twee kanten', vertelt Julia, 'daarom heb ik Shahira gevraagd om mij Arabisch te leren.'

'Zelfs in ellendige situaties kun je opgewekt zijn'

Het gezin had nooit kunnen bedenken dat een onbekende gast zoveel voor hen zou gaan betekenen. 'Shahira heeft mijn hart en ogen geopend', zegt Julia. 'Ik ben het leed en het kwaad beter gaan zien. Maar ook dat mensen – niet alleen in Syrië – zelfs in ellendige situaties opgewekt kunnen zijn. Zo zou het onjuist zijn om Shahira te typeren als "zielige vluchteling", want met haar krachtige persoonlijkheid en hoop heeft ze veel bereikt.' Dat bleek bijvoorbeeld

toen Julia zich het leed van vluchtelingen zo zeer aantrok, dat Shahira zelf haar hielp om niet om te vallen. Waar haalt ze dan die kracht vandaan om rechtop te blijven staan? Shahira vertelt een metafoer: 'Een man vond een cocon en zag dat de vlinder zich daaruit probeerde te worstelen. Hij knipte de cocon open. Het beestje kroop de rest van zijn leven rond met een gezwollen lichaam en verfrommelde vleugels. De man begreep niet dat de krappe cocon en de worsteling nodig waren om lichaamsvloeistof in de vleugels te pompen. Ik heb mijn vrijheid zelf bevochten. Elke dag spreid ik mijn vleugels.'

ROBERT REIJNS

DE ORGANISATIE ZOEKT GASTGEZINNEN. MEER INFO EN OPGAVE: GASTAANTAFEL.NL.

Pax Christikerk

Vervolg van pagina 1

Bakker wijst op de klokkentoren voor de kerk. Wat hem betreft had die mogen verdwijnen, hij vindt het luiden van de kerkklok op zondag niet meer van deze tijd. Maar de kerkgangers vonden dat de klok moest blijven klinken. De bewoners van de 62 nieuwe appartementen naast de kerk moeten ervoor tekenen dat ze niet zullen klagen.

HANS HEMMES

Waarnemer in het Midden-Oosten

Margriet Quarles van Ufford, verbonden aan de Haagse Protestantse Gemeente, is namens de Wereldraad van Kerken/Kerk in Actie drie maanden waarnemer geweest in Israël en de Palestijnse gebieden. Internationale vrijwilligers bieden bescherming louter door hun aanwezigheid. Ze vertelt over haar belevenissen.

WOENSDAG 20 SEPTEMBER, 14.30-16.30 UUR. MARANATHAKERK.

Inside Out maakt Den Haag mooier

De jongeren van 'Inside Out' (parochie De vier evangelisten) bezorgen Hagenaars geregeld een mooie dag. Deze maand gaan de achttienplussers wandelen en spelletjes doen met bewoners die een verstandelijke of lichamelijke beperking hebben (woongemeenschap Middin). Ook houden ze een ontmoetingsmiddag voor jong en oud uit de buurt. Daklozen uit de stad verwennen ze met een diner. Catechese en groeiende vriendschappen zijn de brandstof voor hun werk, zegt Inside Out'er Hari. 'We willen ons binnenste naar de buitenkant keren'.

INFO, OPGAVE: ZIE RKJNSIDEOUT.NL OF FACEBOOK.COM/RKJNSIDEOUT.

Klok 'Nicolette' wil weer luiden

De luidklok van de Houtrustkerk, 'Nicolette', heeft het dit voorjaar begeven. Het mechanisme was verroest. De kerk vraagt giften om de klok te restaureren. Kosten: 14.000 euro. In 1949 grifte klokkengieter Jacobus van Bergen de volgende tekst op de dame: 'Hoort mijn stem, ik roep U allen / Komt tot Hem, die vrede bracht / Na bit're strijd en bange nacht'. Wie Nicolette weer wil horen, kan haar steunen via bankrekening NL44INGB0000101272 ten name van V.V.P. Den Haag.

Asielzoeker Nuridin is moedeloos

‘Ze spelen een spelletje met me’

INTERVIEW Nuridin is gevlucht uit Tadzjikistan. Als hij teruggaat, belanden hij en zijn gezin in de gevangenis, zegt hij. Dat probeert hij nu al zes jaar lang te bewijzen. De officiële Nederlandse instanties geloven hem niet.

‘E ven lachen voor de foto, Nuridin’, roept Cela. We zitten in zijn keuken, waar hij net zijn verhaal heeft verteld. Nuridin antwoordt: ‘Sorry, ik kan niet meer lachen.’

Nuridin (53) is zes jaar geleden gevlucht uit Tadzjikistan. Hij heeft geen verblijfsvergunning, er loopt nog een procedure. Sinds een tijdje heeft hij onderdak op de zolder van de Noorderkerk, in Duinoord. Kerken uit de buurt helpen hem met spullen. Hij kwam hier na een zwerftocht via onder meer het tentenkamp op de Koe-kamp en de opvang in de Sportlaan-kerk – een burgerinitiatief.

Studieboekjes

In Tadzjikistan studeerde Nuridin geschiedenis en recht. ‘Ik ben opgepakt omdat ik tegen het regime in oppositie was gekomen. Ik kwam in de gevangenis. Daar word je kapot gemaakt.’ Uiteindelijk is hij gevlucht.

‘Hoe had ik die papieren tijdens mijn vlucht moeten meenemen?’

Europa leek hem het ideale werelddeel. Nog steeds. Niet het communisme van Rusland, niet het kapitalisme van Amerika. Maar hier begon het getouwtrek. Volgens de instanties is er niet genoeg bewijs dat Nuridin in zijn

Nuridin met zijn Rietveldstoel, een zogenaamde Stelتمانstoel. Rietveld ontwierp voor de Haagse juwelier twee stoelen met één leuning, voor bruidsparen die ringen uitzochten en die, naast elkaar gezeten, ze in een romantische entourage wilden passen.

land gevaar loopt. Hij zou dus terug moeten. ‘Dan zou niet alleen ik, maar ook mijn gezin in de gevangenis belanden’, zegt hij.

Hij laat een stapel documenten zien, zorgvuldig in een hoesje gepakt. ‘Toen ik hier kwam had ik geen papieren. Hoe had ik die moeten meenemen

in de hectiek van mijn vlucht? Ze geloofden mijn verhaal niet. Kom met bewijzen, zei mijn advocaat.’ En dus heeft de dochter van Nuridin paspoort, geboorteakte, diploma’s, foto’s, brieven, studieboekjes en verklaringen opgestuurd. Dat gaat niet zomaar even met de post – land na land moes-

ten de spullen de grens over worden gesmokkeld.

Na bijna een jaar kwamen ze aan bij Nuridin. Hij liet ze opgelucht zien aan de instanties. ‘Maar toen zeiden ze: ja, dat heeft veel te lang geduurd. Nu is het te laat.’ Toen ze er uiteindelijk wel naar wilden kijken, vielen ze over het feit dat sommige familienamen niet zouden kloppen. Nuridin: ‘Dat komt omdat het systeem van naamgeving op een gegeven moment veranderd is. Als ik een goede advocaat zou hebben die dat kan bevestigen, ben ik uit de brand. Maar die is er niet.’

Rietveldstoel

Het lijkt of alles in Nuridins zaak misgaat. ‘Ik kreeg weer een vraaggesprek vlak nadat ik uit de Sportlaan-kerk kwam. Toen was ik helemaal niet in orde door de kou en de drukte daar. Ik vroeg een paar dagen rust. Maar het moest meteen. Ik kon niet goed uit mijn woorden komen door de stress.’ Nuridin herhaalt steeds dezelfde zin: ‘Ze spelen met me.’ Iedere keer moet hij weer iets in orde maken, bewijzen, uitleggen. ‘En als ik dat heb gedaan, is er weer iets nieuws wat ik moet aantonen.’ Hij is er moedeloos en enigszins verbitterd door geworden. ‘Zeg me waar ik aan toe ben, als ik niet mag blijven, ga ik wel naar Amerika of zo. Ik wil mijn leven kunnen opbouwen. Ik wil werken voor Nederland, géven aan Nederland.’

Niet dat Nuridin stilzit. Hij volgt Nederlandse les in het Multicultureel Ontmoetingscentrum Schilderswijk (‘Sorry dat ik nu taalfouten maak, maar dat komt door de emoties. Normaal weet ik alles over persoonsvorm en onderwerp en gezegde.’) Hij knapt de kosterswoning en bijzalen van de

Noorderkerk op: muren afkrabben, elektra aanleggen, paneeldeuren herstellen, stukadoren, verven. Hij deed een cursus meubelrestauratie en maakte een prachtige Rietveldstoel (‘Nee, die wil ik niet in mijn kamer, die

‘Ik wilde even rust, maar dat kon niet’

is voor de kerk.’) Hij speelt gitaar en treedt op. Hij onderhoudt tuinen. Cela Struik van de Noorderkerk en Krijn van der Plas van de Houtrustkerk nemen deel aan het gesprek in Nuridins keuken. Ze horen bij Nuridins steungroep. Vluchtelingenwerk Den Haag zoekt contacten, vertellen ze: ‘Er is een journalist in Duitsland die wellicht kan getuigen. Hij kan verklaren dat die in de oppositie heeft gezeten. Maar het is de vraag of hij dat durft. Iedereen is bang dat de achterblijven familie gevaar loopt.’

We worden ontvangen met koffie, thee en tompoezen op kleurige papieren bordjes, die Nuridin daarna zorgvuldig afwast. Een schaal met stukjes wafel staat midden op tafel. En willen jullie nog wat sap? Nuridin is blij met de steungroep (‘Die mensen zijn familie van mij geworden’), met zijn huis, met ons bezoek. Maar het gaat niet goed met hem. ‘Na hulp van een psycholoog gaat het wel beter, maar ik ben mentaal mezelf niet meer. Ik kan me niet meer concentreren, vergeet dingen – door alle emoties. Door dat gevoel dat er maar steeds met me gespeeld wordt.’

MARGOT C. BERENDS

Kroonbede en Prinsjesdagviering

AGENDA Op dinsdag 12 september, een week voor Prinsjesdag, vindt de Kroonbede plaats. Het is een christelijke gebedsbijeenkomst verzorgd door de landelijke Evangelische Alliantie en enkele Haagse kerken van orthodoxe snit. De publiek toegankelijke bijeenkomst begint om 20 uur in de Parkstraatkerk. Het thema is ‘Barmhartigheid: het verschil tussen geloven en doen’.

Prinsjesdagviering

Op Prinsjesdag, 19 september, wordt in de Grote Kerk de Prinsjesdagviering gehouden. Vertegenwoordigers van religies en levensbeschouwingen komen samen om het nieuwe parlementaire jaar spiritueel in te luiden. De bijeenkomst is publiek toegankelijk. Traditiegetrouw zijn veel kabinetsleden, Kamerleden en andere politici daarbij aanwezig. Het thema is ‘Vertrouwen tussen hoop en vrees’. De

organisatie zegt daarover: ‘In alle religieuze en levensbeschouwelijke tradities zijn er aanwijzingen, verhalen, geboden en liederen, die ons eraan herinneren dat wij allemaal te gast zijn in de wereld. Tegen de menselijke neiging om vreemden als bedreigend te zien wordt in de overleveringen voortdurend gewaarschuwd; er zijn warme pleidooien om anderen te behandelen zoals jezelf behandeld zou willen worden. Die religieuze en levensbeschouwelijke rijkdom kan ons ook nu helpen om een koel hoofd en een warm hart te houden’. André Kalden van de Boeddhistische Unie Nederland houdt de hoofdtoespraak. Representanten houden meditaties met voordrachten, liederen en gebeden. Kinderen lezen gedichten voor over vrede.

DINSDAG 19 SEPTEMBER, 10.30 UUR. GROTE KERK, ROND DE GROTE KERK 12.

Nieuwe cursus theologie weer van start

Waarom heeft de Bijbel een oud en nieuw testament? Wie heeft dogma’s bedacht? Wat heeft de kerkgeschiedenis betekend voor onze ethische en filosofische tradities? Deze en nog meer vragen komen aan de orde in de cursus ‘Theologie voor Geïnteresseerden’ van de Protestantse Kerk (PKN). De driejarige, breed opgezette cursus behandelt de wereldgodsdiensten en (ook de niet-westerse) theologie. Elk leerjaar omvat 29 lesweken met per bijeenkomst twee lessen van vijf kwartier. Deelnemers schrijven zich in per jaar en kunnen kiezen tussen lessen op woensdagavond of donderdagmiddag. Na afloop worden certificaten uitgereikt. De eerstvolgende cursus begint in september. Locatie: Bethlehemkerk.

INFO, OPGAVE: TVGDENHAAG.NL / ANNEMARIE VAN DUIJN, W.VAN.DUYN1@KPNPLANET.NL, (071) 407 35 66.

Geloof en wetenschap volgens Chris Kruse

Zijn christelijke denkbeelden tegenstrijdig met natuurwetenschappelijke resultaten? Past het scheppingsverhaal wel in de Big Bang? De Ichthuskerk, Prinses Julianakerk en Evangelische Gemeente Morgenstond bieden de cursus ‘Geloof en Natuurwetenschap’ aan. De cursus wordt gegeven door Chris Kruse. Hij is bijzonder hoogleraar geneesmiddelenonderzoek (Universiteit

van Amsterdam), voorzitter van ForumC (stichting voor geloof en wetenschap) en lid van de gereformeerd vrijgemaakte kerk in Amersfoort.

WOENSDAG 6 EN 27 SEPTEMBER, 20-22 UUR. EVANGELISCHE GEMEENTE MORGENSTOND, WESTDUINWEG 151. OPGAVE: JASPER KLAPWIJK, J. KLAPWIJK@FILTERNET.NL.

Lezingen over de Reformatie

De Houtrustkerk opent het nieuwe activiteitenseizoen met een borrel, hapjes en twee lezingen. Theoloog Karl van Klaveren bespreekt, naar aanleiding van het herdenkingsjaar

‘500 jaar Reformatie’, de vraag wat het betekent om vrijzinnig protestants te zijn tegen de achtergrond van Luthers idealen. Daarnaast geeft Rob van Venetië, stadsgids van de Grote Kerk, een historisch overzicht van prominente vrijzinnigen (Erasmus, doopsgezinden, remonstranten).

ZATERDAG 9 SEPTEMBER, 15 (BORREL: 16:30) UUR, € 7,50. HOUSTRUSTKERK.

Barend Weegink brengt 'kathedraal van Scheveningen' bij de tijd

'Een eigen smaakje wordt steeds belangrijker'

De kerkgemeenschap heeft mij gevraagd ook nieuwe initiatieven te ontplooiën. Onze leden hebben daarvoor een bewuste keuze gemaakt. Het zijn gelukkig geen mensen die de hele dag miauwen dat vroeger alles beter was. Tradities moeten af en toe geherwaardeerd worden. Dat is een levenslang proces.

We staan voor grote uitdagingen. We gaan het gebouw, met zijn deftige soberheid, veel meer uitventen. In deze vluchtige, digitale wereld is een gebouw nodig dat een gevoel van eeuwigheid uitstraalt, dat een langere adem heeft dan de waan van de dag.

'We gaan het gebouw veel meer uitventen'

We gaan de kerk in de markt zetten. We denken aan doordeweekse inloopuren, bestemd voor iedereen die een kijkje wil nemen en die behoefte heeft aan een gesprek. Elke zondag is er nu na de dienst koffie. Zo'n gemeenschappelijk sociaal moment, bijpraten met bekenden, is voor veel bezoekers belangrijk. Een deel van de vaste banken gaat eruit. Dat wordt een plek voor multifunctioneel gebruik. Zakelijk en cultureel Den Haag heeft belang bij zo'n interieur. Als de activiteiten niet strijden met de gedachte van de kerk, kan er veel.

Op zaterdagmiddag hebben we al zeepkistdiensten. Gewoon buiten, met een microfoon en een toetsenbord. Een praatje van twintig minuten. Daarna gaat de deur open, we nodigen iedereen uit om binnen te komen en de kerk te bekijken. Daar is thee, een glaasje, een hapje en muziek. Onlangs is er een mooie vleugel ge-

INTERVIEW De Oude Kerk van Scheveningen heeft een nieuwe predikant, voor een periode van twee tot vier jaar. Barend H. Weegink komt uit een andere kustgemeente, Katwijk. Daar ging hij met pensioen. Gesprek met een kerkvernieuwer die tegelijk zijn identiteit niet wil loslaten.

Barend Weegink: 'Ik houd wel van een radicale kluit in mijn verhaal.'

plaatst. Ik noem de Oude Kerk soms "de kathedraal van Scheveningen". De verhevenheid ervan kan mensen die rust en onthaasting zoeken, aanspreken.

We willen op een eigentijdse manier het spoor van de orthodoxie volgen. We hebben een goed product. Met de woorden van Paulus zeg ik: laten we ons voor het evangelie niet schamen. Wierook branden op het altaar van de twijfel is niet genoeg. Gelovigen van nu hebben ook antwoorden nodig. Er is behoefte aan duidelijkheid, dat merk je.

Vanuit mijn achtergrond – confessioneel, heet dat – wil ik graag meehelpen de eigen identiteit van de Oude Kerk uit te bouwen. We zoeken een wat scherper profiel. Naarmate de kerk in haar geheel krimpt, wordt een eigen karakter, een eigen smaakje, des te belangrijker. De kerk weer volpreken, zoals dat heet, is niet meer aan de orde. We hopen op stabilisatie. Dat lijkt te lukken. Bescheiden, maar vitaal, zo zie ik het.

Onze identiteit typeer ik als christocentrisch. Jezus als het gezicht van het geloof en de kerk. Hij geeft troost en toekomst, en leert ons volharden. Ver-

trouwen is daarbij een sleutelwoord. Ons leven is in Gods hand en daardoor niet vergeefs. Dat sluit goed aan bij de visserstraditie die ook in Scheveningen nog leeft: vertrouwen op Gods leiding als je niet weet hoe het verder gaat.

Mijn hele leven houd ik al van die gekke kerk. Ik zet op zondag graag de actualiteit in een ander licht. Noem het bezinning op het leven, een transformatie van de dingen van de dag. Daarbij beoogt de verkondiging meer te zijn dan het redden van zielen. De kerk is niet één grote zakdoek, die tra-

nen dept. We hebben ook een verantwoordelijkheid ten opzichte van de wereld. Ik houd wel van een radicale kluit in mijn verhaal, met daarbij een zekere vrijmoedigheid. Ik spreek graag los van papier. En een goede preek is altijd tijdgebonden. Voordat ik op zondagochtend het huis uitga, kijk ik altijd even op het nieuws. Je weet nooit wat er 's nachts gebeurd is.

'Er moet gigantisch bezuinigd worden'

Begin volgend jaar moeten de vier protestantse kerken van Scheveningen een besluit nemen over een plan voor de toekomst. Dat worden spijkers met koppen. Er moet gigantisch bezuinigd worden, tot wel vijftig procent, op menskracht en gebouwen. Dat wordt een grote uitdaging. Zo'n operatie moet niet te lang duren. Te lang wikkelen en wegen kan mensen demotiveren. Doel is: de rust herstellen en weer vertrouwen in de toekomst krijgen.

We hebben geen succesformule, maar de koers slaat druppelsgewijze aan, merken we. Laatst belde een buurvrouw aan. Ze had mijn auto zien staan. "Wie bent u, de nieuwe dominee?" Dat is toch bemoedigend, dat niet de kerk zelf contact hoeft te zoeken, maar dat iemand ons aanspreekt. Het omgekeerde komt ook voor. "Geloof je die onzin zelf nog?", zei een man laatst. Maar over het algemeen krijgen we te maken met een generatie die niet meer tegen het instituut kerk hoeft aan te schoppen. Mensen van nu zijn vaak onwetend, maar wel geïnteresseerd. Noem het de nieuwe vriendelijkheid.'

JAN GOOSSENSSEN

Jacolien Lambregtse 1966-2017

'Ze verwonderde zich, iedere keer opnieuw'

NASCHRIFT Jacolien Lambregtse ontdekte Godly Play tien jaar geleden in het buitenland. Godly Play is een methode met figuurtjes, materiaal, taal en gebaren, waarmee kinderen bijbelverhalen leren kennen. Jacolien introduceerde het in Den Haag en daarna in heel Nederland. In juli overleed ze. Jacolien was 50 jaar. In kerkelijk Den Haag waren velen ontroerd over haar dood. Drie mensen omschrijven haar.

Trinette Verhoeven, Haags predikant: 'Jacolien hield van de verwondering bij het lezen van bijbelse verhalen. Zij was er goed in om die verwondering bij mensen op te roepen. Tijdens het praten over de tekst stuurde ze niet, ze greep niet in, tegelijk wist ze een sfeer te scheppen waarin op een open manier gesproken kon worden. Ze had een gevoeligheid voor taal. Ze hield van gedichten. Ik ken niemand die er zoveel kende als Jacolien en die zichzelf daar ook in terugvond. Ze durfde in een verhaal te verblijven. Ze was speels. Ik heb samen met haar gewerkt aan alternatieve diensten voor jongeren. Dat waren diensten waar niets vanzelfsprekend was, alles

was mogelijk. Tegelijk was het subtiel, het werd nooit plat. Ze heeft ook jarenlang de Nacht van de Hoop georganiseerd, een wakende bijeenkomst in de Paasnacht, vol creativiteit en bezinning.'

Elly Poldervaart, Haags kunstenares: 'Het was bijzonder om te zien hoe Jacolien met haar ziekte omging. Ze was goed in leven naar wat er nu is. Ze had een nieuw ritme gevonden in wat ze wel of niet kon, waarin chemokuren, wandelen in de natuur, rust nemen en werken elkaar afwisselden. Ze bleef zoeken naar wat mogelijk was, niet op medisch gebied, maar: wat is goed voor een mens? "Hoop" vond ze eigenlijk een akelig woord. Ze hield meer van het avontuur van het niet-weten. Ze zag de schoonheid van dingen, mensen, mogelijkheden. Ze zag de goede wil. Probeerde voorbij de eerste dingen te kijken. Zij moedigde

iedereen aan eigen keuzes te maken, verder te kijken dan je eigen angst. Durf te springen van de hoge duikplank, wat kan er eigenlijk gebeuren? Ze stimuleerde mensen niet door te zeggen: "moet je doen", maar door het zelf te doen.

Ze had een innerlijke sterkte waaruit ze kon putten. Ze had zo veel te geven, liefde, aandacht, als je met haar praatte had je het gevoel dat jij de enige was die ertoe deed.'

Irma Visser, collega in Godly Play: 'Ik leerde Jacolien kennen tijdens een cursus. De docent deed een oefening: vertel wat je eerste indruk was van iedereen die hier zit. Allerlei medecursisten kwamen met beschrijvingen, maar zij sprak in beelden. Ze legde de mensen niet vast, maar sprak in taal die uitnodigt om verder te denken, zelf je verder te verwonderen, je eigen beelden te ma-

ken. Mensen konden zich ontplooiën. Wat haar roerde in Godly Play was dat alle zintuigen meedoen: zien, horen, voelen, ruiken. Van huis uit was ze meer gewend om het geloof in God met het verstand te benaderen. Bij Godly Play komen denken, zintuigen en spiritualiteit samen. Daarnaast gaat het in Godly Play om taal en gebaren. Taal was belangrijk voor haar, mooie taal, poëtische taal. Gebaren maakte ze op een zorgvuldige, schone manier, met elegantie en betekenisvol. Ze had een rustige manier van vertellen, je raakte in een soort van cadans. Voor haar gold: alles wat je doet, doet ertoe. Niets is zonder betekenis. Als je zo vaak verhalen vertelt, kun je op de automatische piloot gaan. Bij haar was dat niet zo. Ze verwonderde zich iedere keer opnieuw. Jacolien heeft haar leven tot het einde toe geleefd. Toen ze ziek werd, zei ze: "Ik weet niet wat me te wachten staat, het is een sprong in het diepe. We gaan van dag tot dag kijken wat het me brengt." Ik denk dat Jacolien het leven als een geschenk heeft ervaren. Daarin was en bleef steeds iets te onderzoeken.'

MARGOT C. BERENDS

Praten na een scheiding

Wie na een scheiding weer op zichzelf is, moet veel moeilijke keuzes maken. Waar ga je wonen, kun je wel rondkomen, hoe gaat het met de kinderen, wat te doen met ex-schoonfamilieleden en gedeelde vriendschappen? Waar haal je de moed en kracht vandaan? Aan deelname gaat een persoonlijk gesprek met de predikant vooraf.

DONDERDAG 14, 21 SEPTEMBER EN 5 OKTOBER, 20:15-22 UUR. KLOOSTERKERK.

Rabbin Van Praag over kerk en synagoge

Hoe kijken Haagse joden aan tegen christenen? Is er over en weer genoeg begrip en belangstelling voor elkaars spirituele achtergrond en geschiedenis? Marianne van Praag, rabbijn van de Liberaal Joodse Gemeente in deze stad, geeft een Engelstalige lezing over de joods-christelijke geschiedenis en verhoudingen.

MAANDAG 4 SEPTEMBER, 19-22 UUR. AMERIKAANSE KERK (APCH).

Leren van het kloosterleven

Katholiek netwerk DEZINNEN deed mee aan het EU-Erasmusproject 'Sacrale ruimten als Europese plaatsen van herinnering' (evenals KDH). In dat kader heeft DEZINNEN een brochure, leermodule, een workshophandleiding 'Gregoriaanse zang' en een heiligenverhaal uitgegeven. Doel is om belangstellenden (nader) te laten kennismaken met de betekenis van de christelijke kloostertraditie voor de Europese cultuur, en hen uit te dagen om de actuele relevantie hiervan voor zichzelf én de huidige cultuur te ontdekken. De informatie is te downloaden en te koop via website dezinnen.nl

Opgeknapt dankzij afgeknipte paardenstaart

't Praethuys, schattig pandje met lage drempel

REPORTAGE Op het Kamperfoelieplein staat in de schaduw van de kerk een huisje. Onlangs is het opgeknapt. Parochianen Martha en Bert Vermeulen hebben er flink in geklust. Er komen onder meer inloopmiddagen voor wijkbewoners.

Achter de kolos van de Heilige Familiekkerk in Segbroek – in de volksmond de Kamperfoeliekerk geheten – staat een lief gebouwtje. On-Hollands, met vakwerk, schattige raampjes en een geschulpte daklijst. Ze zeggen dat het ooit de bouwkeet was, uit de tijd dat de kerk hier is neergezet, vertelt Martha Vermeulen. Zij en haar man Bert Vermeulen (beiden parochiaan) knappen het pandje op. Op de gevel staat de naam: 't Praethuys. Door de achterdeur kom

Welke kerk heeft een stel kleine tafels over?

je in een tuintje, dat weer toegang biedt tot de pastorie en de kerk. Het bestuur heeft allerlei plannen voor het Praethuys. Om te beginnen komen er wekelijkse inloopmiddagen, op maandag. Martha is dan gastvrouw. Het idee is afkomstig van de inmiddels gesloten Pauluskerk, waar een inloop was voor de wijk. Er was koffie, thee, lectuur, en je kon er spelletjes doen.

Tweeënehalf duizend euro

Martha: 'We willen hier niet evangeliseren. Als christen ben je er voor je medemens. Dit wordt een plek voor de buurt, om anderen te ontmoeten. Hoe

Martha Vermeulen knipte haar haren voor het goede doel.

het uitpakt, zien we wel. Misschien neemt iemand wel een breiwerkje mee. Of willen anderen klaverjassen, sjoelen. Ik ga niet over het geloof be-

ginnen, maar als bezoekers erover willen praten, prima.' Het werkt aanstekelijk, zegt ze. Hun buurman hoorde van het initiatief en riep meteen dat

hij wel wilde helpen bij de inloop, terwijl hij niks met de kerk heeft. Verder komt er een maandelijks Cafe, waarbij de letters staan voor Catholic Faith Exploration, een bestaand concept binnen de r.k. kerk. De avond begint met koffie en een inleiding, daarna gaat de bar open en praten de bezoekers in groepjes door over het onderwerp.

't Praethuys.

SNAPSHOT MCB

Het pandje biedt nog andere mogelijkheden. De pastoraal werker kan er wellicht zijn spreekuur houden en een groep jongeren uit de parochie gaat er ook gebruik van maken. Ze hebben met het opknappen van 't Praethuys geholpen. Ook hebben ze geld bijeengebracht door met de Duinenmars mee te doen en zich te laten sponsoren. Een flink bedrag is ook te danken aan het feit dat Martha haar lange haar heeft laten afknippen. 'Ik deed dat voor een pruik voor kinderen met kanker, en ik koppelde er een sponsoractie aan vast. Dat heeft ruim tweeënehalf duizend euro opgeleverd.' Niet dat er nu met geld gesmeten gaat worden, de organisatoren zoeken het

lieft naar gebruikte spullen voor de inrichting. Welke (gesloten) kerk heeft bijvoorbeeld een stel kleine tafels over, die je samen tot één grote tafel aaneen kunt schuiven?

Bouwkeet

We lopen weer naar het pandje, waarvan het bijna niet te geloven is dat dit een bouwkeet is geweest. In de tussentijd is het gebruikt als bibliotheek, oefenruimte voor een koor en een bandje, voor de scouting en tot voor kort voor opslag. 'Maar dat is toch zonde?', zegt Martha. Zij en Bert zijn er blij mee. 'Doordat het een eigen ingang heeft, is de drempel veel lager dan wanneer je iets in de kerk of in de pastorie zou doen.' Ook letterlijk is de drempel trouwens lager: na een jaar lobbyen bij de gemeente is het gelukt om de stoep te verhogen, zodat je gemakkelijk met rollator of rolstoel naar binnen kunt.

In de keukenhoek, op de magnetron, ligt een redelijk grote crucifix. Martha: 'Misschien hangen we die op. We hoeven onze afkomst toch ook weer niet te verdoezelen.' De eerste inloopmiddag is op 4 september, van 14 tot 16 uur. 'Als het lukt. En anders een maandagmiddag later in september. We hangen wel een briefje op de deur.'

MARGOT C. BERENDS

ADRES: HOEK VERLENGDE 2E BRAAMSTRAAT EN BOKSDOORNSTRAAT.

Met kanker in een huiselijke omgeving

Je weer verzoenen met je geteisterde lijf

INTERVIEW Het Inloophuis Haaglanden is een ontmoetingsplek voor iedereen die met kanker in aanraking komt. 'Een plek waar het soms dagenlang niet over kanker gaat.'

Eén op de drie Nederlanders krijgt op een of andere manier met kanker te maken. Voor deze mensen, of ze nu aan de ziekte lijden of tot de directe omgeving van de zieke behoren, is in Wateringse Veld het Inloophuis Haaglanden beschikbaar. 'We zorgen dat een moeilijke tijd iets draaglijker wordt en dat is al heel wat', zegt coördinator Adrie van den Hoek (63). 'Niet in de ziekenhuissfeer, maar in een huiselijke omgeving.'

De als woonhuis ingerichte plek aan de Mexicosingel is toegankelijk voor iedereen uit Haaglanden en voldoet volgens Van den Hoek duidelijk aan een behoefte. Bezoekers kunnen samen proberen hun ziekte even te ver-

geten of er juist over praten. 'Dit is een plek om even te lachen, de boel achter je te laten en soms grondig te vloeken. Een plek waar het soms dagenlang niet over kanker gaat.'

Weet je nog?

Een uitgebreid cursus- en activiteitenaanbod moet voor afleiding zorgen. 'Niet alleen je lijf, maar ook je

'Soms lachen, soms grondig vloeken'

geest is uit balans. Voor de één werkt het om er eindeloos over te praten, voor de ander om iets te dóen.' Ook 'een stukje verwennen' is mogelijk. Bijvoorbeeld door een voetreflexmassage, die meteen de stress in een ziek lichaam aanpakt. Van den Hoek: 'Liefdevolle aandacht voor een lijf dat geteisterd wordt en jezelf weer verzoenen met je lijf. Vaak is het lichaams-

Een gezellige knutselmiddag in het Inloophuis.

beeld verstoord, heb je delen moeten afstaan.'

De behoefte van de bezoeker van het Inloophuis staat voorop. De omstreeks veertig vrijwilligers zijn geen hulpverleners en stellen zich terug-

houdend op. 'Mensen mogen delen waar ze zin in hebben, niet meer dan dat. We hebben een aanreikende rol en zijn er voor hen, niet voor onszelf. We willen het gezonde stuk in de mens aanspreken. Het overgrote deel

geneest gewoon. Op een dag is kanker een deel van je leven waarvan je zegt: weet je nog? Dan is het niet meer zo allesbepalend.'

Zelf genas Adrie van den Hoek van borstkanker, wat haar motiveerde om dit werk te gaan doen. Naar eigen zeggen is ze 'een zendeling, maar dan zonder God'. Ze werd hervormd opgevoed en zwierf daarna langs de Samen op Wegkerk en de basisgemeenschap Ekklesia. 'Ik heb mezelf geen nieuw geestelijk thuis gezocht, maar zou mezelf niet ongelovig noemen', zegt ze. 'Je wilt iets bereiken, dat is mijn levensopdracht. Ik denk dat het te maken heeft met die religieuze opvoeding. Voor mij is het belangrijk dat het ertoe doet dat ik er ben.'

MATTHIJS TERMEER

Vrijwilligers

Het Inloophuis Haaglanden is dringend op zoek naar vrijwilligers. Informatie: Adrie van den Hoek, tel. (070) 308 06 54, info@inloophuis Haaglanden.nl.

IN - DRUK

Enkele jaren na de Wende van 1989 bezocht ik met een delegatie de zustergemeente in Chemnitz. Veel Nederlandse kerken hadden vóór de val van de Muur een partnergemeente in Oost-Duitsland. Bedoeling was het vijandsdenken te doorbreken en kleinschalig tekenen van verzoening op te richten. Indertijd merkte ik al hoe moeilijk het was om die contacten levend te houden na de Duitse eenwording. In Chemnitz slonk de gemeente in snel tempo, omdat veel jongeren in West-Duitsland meer mogelijkheden zagen. Ook was het lastig nieuwe thema's te vinden waarop je elkaar kon bevragen. Ik hoorde enkele weken geleden dat een delegatie uit Utrecht een laatste bezoek aan Nordhausen heeft gebracht en zo een vriendschap van enkele decennia heeft afgesloten. Mijn eerste bezoek aan Chemnitz, tijdens de DDR-tijd Karl Marxstadt, zal mij altijd

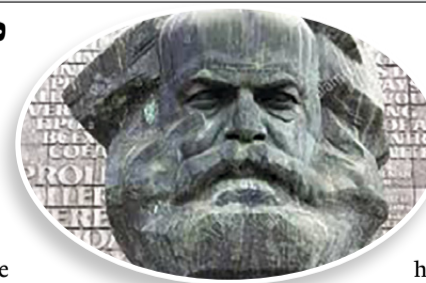
BEELDEN VAN AANSTOOT?

bijblijven. Ik zie nog hoe een bejaarde dame haar stinkende en pruttelende Trabi voor de kerk parkeerde. Velen hadden toen reeds een moderne, westerse auto gekocht. Zij had het geld er niet voor en... was gehecht aan het vehikel waarvoor ze wel tien jaar op de wachtlijst had gestaan. Toen men ons voor een wandeling meenam door de stad, wezen ze ook het voormalige Stasi-hoofdkwartier aan. En vier jaar na de eenwording voelde ik bij onze gids nog steeds iets van huiver toen we daar liepen.

Het was denk ik een jaar later dat de dominee mij vertelde dat hij het dossier had ingezien dat de geheime dienst van hem had aangelegd. Daarin stond precies vermeld wie er vanuit Nederland bij hem op bezoek was geweest. Ook over de inhoud van zijn preken was er bericht. En wie was de verklikker: de organist met wie hij wekelijks de liturgie vierde.

Op het centrale plein van Chemnitz stond – en staat nog steeds – een kolossale kop van Karl Marx. Een soort rotsmassief waar je omheen kunt lopen. De huidige discussie over het al dan niet weghalen van standbeelden (Generaal Lee in de USA, Jan Pieterszoon Coen in Hoorn), riep bij mij de herinnering hieraan op. Want toen gingen er in Chemnitz ook stemmen op om dit symbool van veertig jaar communistische onderdrukking te verwijderen.

Deze zomer in Vilnius (Litouwen) raakte ik in gesprek met iemand uit Chemnitz. Natuurlijk wilde ik weten of Marx er nog stond. Hij stond er nog. Veel dat aan de DDR herinnert is verdwenen, maar dit moet blijven staan. Het beeld representeert een belangrijke episode in de geschiedenis van de stad. Daar ooit neerge-

zet als symbool van de triomf van een mensvriendelijk regiem, is het nu een museumstuk geworden. De mensen wonen in een vrije stad en hoeven niet meer bang te zijn afgeluisterd te worden. Iedereen

kan zijn eigen gedachten over Marx hebben en die kun je hardop uitspreken.

Natuurlijk zijn er ook grenzen aan wat we in de publieke ruimte kunnen verdragen. De Stalinlaan in Amsterdam werd na de Russische inval in Hongarije (1956) omgedoopt in Vrijheidslaan. Soms moeten beelden en namen wijken, maar liefst niet zo rigouzeus dat we vergeten langs welke moeizame en schuldige wegen onze geschiedenis geschreven wordt.

ROB VAN ESSEN

Troubadour

TROUBADOUR MARTIJN BREEMAN ZINGT MAANDELIJKS EEN LIED, TE BELUISTEREN OP KERKINDENHAAG.NL.

De Scheveningsweg

Als het Scheveningse strand drukker is dan jouw bedoeling, loop je even voor verkoeling langs de Scheveningsweg. Daar is het fijn toeven, want je kunt heerlijk lopen dromen in de schaduw van de bomen langs de Scheveningsweg.

Deze schitterende laan wordt door vogels vaak bezongen in die groene, Haagse longen langs de Scheveningsweg. Daar zie de vossen gaan, daar zie je de eekhoorns komen in de schaduw van de bomen langs de Scheveningsweg.

't Is nog maar van korte duur, want de bomen moeten sneven. Daar is opdracht voor gegeven door 't bestuurlijk overleg. 't Is een prachtig stuk natuur, maar een dwaas besluit genomen werpt een schaduw op de bomen langs de Scheveningsweg.

‘Ik kom jullie overal tegen’

Burgemeester Pauline Krikke heeft kennis gemaakt met de Haagse Gemeenschap van Kerken. Het bliksembezoek smaakte naar meer.

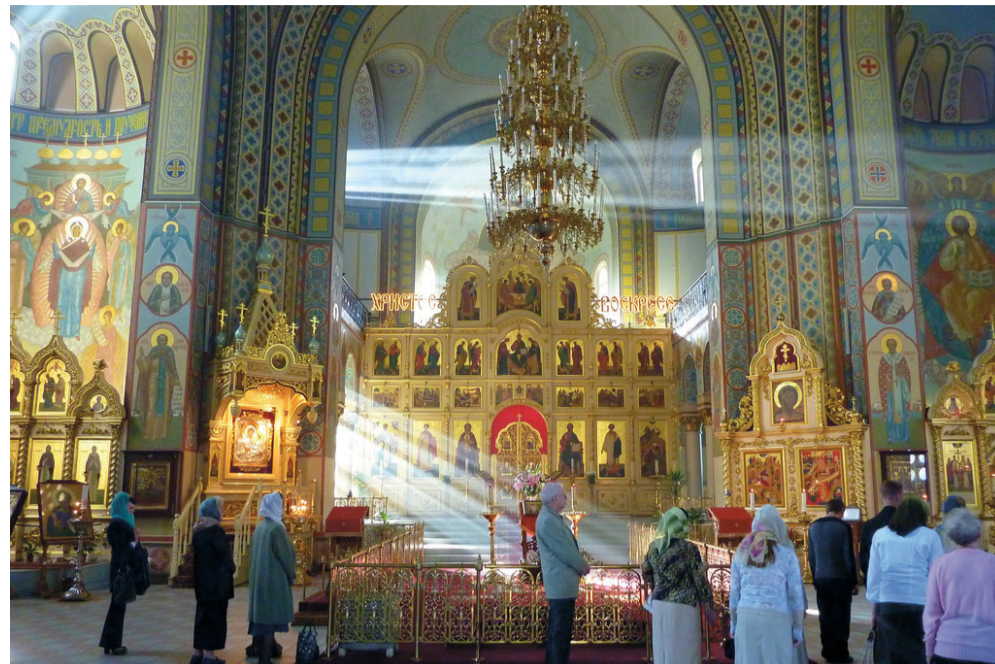
Pauline Krikke met de Haagse Gemeenschap van Kerken.

De Grote Kerk was eind juni het toneel van een opmerkelijke uitstalling. Op elf kraampjes presenteerden de Haagse kerken en kerkelijke organisaties zich. De Haagse Gemeenschap van Kerken ontving met een summier informatiemarkt de nieuwe burgemeester, Pauline Krikke.

Geflankeerd door voorzitter Ad van der Helm en secretaris Margriet Quarles van Ufford schreef de burgemeester langs de kraampjes, waarbij ze heren en der korte gesprekken voerde. Straatpastor Klaas Koffeman hield halverwege een cabaretse toespraak over de kerkelijke armenzorg in Den Haag. In haar dankwoord zei de burgemeester verrast te zijn door het vele kerkelijke werk dat ze op haar kennismakingstoer door de stad ontmoet. ‘Ik kom jullie overal in de stad tegen’. In het najaar komt er een uitgebreid gesprek tussen haar en de Haagse kerken.

EU-project brengt Kerk in Den Haag naar Baltische landen

Een vredesweek in Riga

Geboorte van Christus-kathedraal in Riga.

REPORTAGE Aansluitend aan een zomerschool over plaatsen van herinnering, met steun van de Europese Gemeenschap, heeft Rob van Essen, samen met echtgenote Neeltje, ook een bezoek aan Letland gebracht.

De grootste overdekte markt van Europa, zei onze gastheer. We hadden ze gisteren al vanuit de bus gezien: vijf reusachtige halfronde gebouwen. Remises of pakhuisen? Ze blijken begin twintigste eeuw door de Duitsers gebouwd te zijn als hangars voor de reusachtige zeppelins. Nu zijn in elke hal de handelaars in vis, fruit, levensmiddelen, brood, souvenirs enzovoort samengebracht.

Neeltje valt van de ene verbazing in de andere: je kunt zien hoe zuurkool wordt gemaakt en de kookjes liggen onverpakt in vakken! Bossen bloemen staan voor een halve euro geprijsd en mooie leren laarsjes uit Wit-Rusland zijn onwaarschijnlijk goedkoop. Gelukkig mag je bagage maar twintig kilo wegen als je vliegt, anders waren we vaak door hebzucht gezwaagd.

Onze volgende stop is bij een Orthodoxe kerk aan de Gogolstraat. Er is een dienst bezig en bij de ingang staat dat vrouwen het hoofd moeten bedekken. Neeltje krijgt een sjaltje te leen van de dame die kaarsjes en prentjes verkoopt. We zien af en toe twee priesters verschijnen, maar prominent aanwezig zijn de vrouwen. Als bezoekers en als nijvere dienstmaagden. De één veegt met een bezem bloemblaadjes weg, twee anderen zijn bij een iconenstandaard bezig een extra plankje aan te brengen. En de zang die we horen is van onzichtbare vrouwen. ‘Ze zullen toch geen opname afdraaien?’, vraagt Neeltje zich af.

's Middags bezoeken we de beroemde Geboorte van Christus-kathedraal. Gastvrij staan de deuren open, maar een bedelares die op de trappen onze goedgeefheid wilde beproeven wordt met

zachte dwang verwijderd. Ook hier is een dienst bezig. We zien dat gelovigen vol toewijding een icoon kussen, om daarna een zegen van de priester te ontvangen, die zij vervolgens op de hand kussen. Een open kerk, dat is waar, maar geen enkele concessie aan de eeuwenoude liturgie. Geen ‘taal voor deze tijd’ of ‘kerkproeverij’: gewoon de geheimen vieren. Het heeft wel iets, al wringt bij mij ook hier de rol van de vrouwen die (onzichtbaar) zingen en ijverig de heilige voorwerpen verzorgen.

In het park, dichtbij ons hostel, is deze week de derde Europese korenolympiade. Het publiek beloonde de zangers gul. Maar toen een Kroatisch koor een lied uit Letland zong, veerden de mensen op en klaptent enthousiast mee. Letland en Kroatië, twee volken die weten dat vrijheid en onafhankelijkheid niet vanzelfsprekend zijn. We kochten vandaag *The Baltic Times* en de kop op de voorpagina luidt: ‘Aftredende voorzitter EU Markku Markkula: Ik denk niet dat Rusland de Baltische landen kan binnenvallen’.

Eén Europese gemeenschap, maar op twee vliegtuigen afstand ziet de wereld er heel anders uit als in Den Haag. Ooit was de zeppelin een strijdmiddel in de Eerste Wereldoorlog om terrein te verkennen en de vijand te bombarderen. Nu zijn de voormalige hangars voorraadschuren van voedsel en is het een gaan en komen van wie eens vijanden waren. Misschien moet de volgende ontwapeningsconferentie in Riga gehouden worden met een excursie naar de grote markthallen.

Het was een echte vredesweek, waarin je kunt zien en proeven dat oorlog geen toekomst heeft. En iedereen is welkom die hunkert naar het feestmaal met vis, vlees en uitgelezen wijnen waar de markthandelaren van Riga aan bijdragen.

ROB VAN ESSEN

KERK IN DEN HAAG IS EEN VAN DE PARTNERS VAN HET EDUCATIEVE PROJECT ‘SACRALE RUIMTEN ALS EUROPESE PLAATSEN VAN HERINNERING’ VAN DE EU (ERASMUS+). VOOR BIJDRAGEN VAN ROB VAN ESSEN OVER DE ZOMERSCHOOL IN LITOUWEN: ZIE KERKINDENHAAG.NL.

KERK in DEN HAAG

SPIRITUALITEIT, CULTUUR EN SAMENLEVING

Kerk in Den Haag zoekt een

hoofdredacteur

Kerk in Den Haag is een professioneel, journalistiek gemaakt maandblad annex website. Uitgever is een groep Haagse kerken.

In verband met vertrek van de huidige hoofdredacteur zoekt de uitgever een ervaren journalist, die de ambitie heeft *Kerk in Den Haag* verder uit te bouwen.

Vereisten:

- Aantoonbare veelzijdige journalistieke werkervaring (dagblad/tijdschrift/website/sociale media);
- Verbondenheid met het christendom en kennis van de dynamische relatie tussen kerk, cultuur en samenleving;
- Uitgebreide kennis van de ‘kerkelijke kaart’ van Nederland en zo mogelijk

- ook van de oecumenische, politieke en sociale kaart van Den Haag;
- Creativiteit om ontwikkelingen op mondiaal, landelijk en plaatselijk niveau te vertalen in journalistieke producties die van belang zijn voor zowel individuele lezers als Haagse geloofsgemeenschappen;
- Woonachtig in Den Haag.

De hoofdredacteur geeft leiding aan een gevarieerd gezelschap: een ‘denkredactie’ van deskundige, vrijwillige redactieleden, een eindredacteur/ websiteredacteur, tekstredacteur, schrijvende medewerkers, fotografen en een vormgever. Hij/zij is de spil van een enthousiaste werkgemeenschap die gezamenlijk verantwoordelijk is voor de inhoud en de vorm van *Kerk in Den Haag*. De hoofdredacteur onderhoudt contact met het uitgeversberaad over de realisatie van de algemene beleidslijn van KDH (zie de website). Het hoofdredacteurschap is een part-time functie (circa 20 uur per editie) op freelancebasis, tegen een bescheiden vergoeding.

Informatie over *Kerk in Den Haag*: zie www.kerkindenhaag.nl. Telefonische inlichtingen bij de huidige hoofdredacteur, Jan Goossensen, 06 44 91 63 62. Sollicitaties kunnen tot uiterlijk 15 september worden gericht aan de voorzitter van het uitgeversberaad, Jan Schinkelshoek. E-mail: jan@schinkelshoek.nl.

Sociale Kruidenier zoekt helpers

De Sociale Kruidenier in Den Haag-Zuidwest gaat op 1 november van start. Initiatiefnemer is Stek (Stad en kerk) en de Voedselbank Haaglanden. Een voormalige SRV-wagen stopt een paar keer per week op drie locaties in Loosduinen, Bouwlust en Vrederust met een uitgebreid assortiment voedsel, bestemd voor klanten van de voedselbank.

Nieuw is, dat deze klanten voortaan met een saldopasje zelf hun boodschappen – met korting – kunnen kiezen.

Mensen van de Sociale Kruidenier willen bezoekers door middel van gesprekken motiveren (vrijwilligers)werk te doen of zich te laten bijscholen, zodat ze schuldenvrij een nieuwe maatschappelijke start kunnen maken. Voor al deze taken zijn op korte termijn vrijwilligers nodig, met name voor begeleider/coach, gastheer/gastvrouw/helper, winkelhelper en sociale media. Alle vrijwilligers krijgen een training. Doel van het project is, aldus diakonaal opbouwwerker en coördinator Kees Buist, ‘mensen weer geloof in zichzelf te geven’.

INFORMATIE EN AANMELDING: KBUIST@STEKINDENHAAG.NL, TEL. 06 20 40 16 18.

Kerk verwent vrouwen met schoonheidskuren

De City Life Church nodigt vrouwen uit voor gratis beauty-ochtenden. ‘Zet je jezelf op de laatste plek, omdat je wilt dat je kinderen goed voor de dag komen, maar moet je haar nodig gedaan worden? Ben je alleen en wil je er even tussen uit? Is een schoonheidsbehandeling gewoon te duur? Of vind je het leuk om ergens wat te drinken en te kletsen? Dan is Jij Mooi echt wat voor jou’. Kinderen kunnen mee; er is oppas.

VANAF WOENSDAG 6 SEPTEMBER, 10-12:30 UUR. CITY LIFE CHURCH, ESCAMPLAAN 280.

Stadsbedevaart naar Lourdes

De parochies van Den Haag nodigen Hagenaars uit voor een (bus)bedevaart naar Lourdes. Een week van bezinning, gebed, observatie en gesprek. Begeleiding: pastoor Dolf Langerhuizen en diaken Jos van Adrichem.

WOENSDAG 20 T/M DONDERDAG 28 SEPTEMBER. INFO, OPGAVE: CISCA VAN DER SLUIJS, 06 28 327 388 / CISCA.VANDERSLUIJS@GMAIL.COM.